

תכנית ההשלמה לתואר ב"א בסייעוד בנצרת

המרצה: ד"ר טובה בנד וינטרשטיין
שנה"ל תשל"ג
חדר: 1013 מגדל אשכול
טלפון: 8470
שעות קבלה: יום ה' 10.00-11.00

קורס 290.1757: סוגיות בבריאות הגוף והנפש בזיקנה
יום ה' 14.00 - 12.30

התמודדות הזקנים עם מציאות משתנה מבליטה את הצורך לשמור על איזון בין הצרכים הפיזיים והנפשיים וגיוס משאבים וכוחות מתאימים. הקורס יעסוק בשלוש סוגיות מרכזיות בזיקנה: זוגיות, אינטימיות ומיניות; הקירבה למוות וסופיות החיים; מצבי דחק ואיום בעלי פוטנציאל טראומטי ויבחן את השלכותיהן על הגוף והנפש.

מטרות הקורס

1. להקנות תשתית תיאורטית להבנת משמעות בריאות הגוף והנפש בזיקנה
2. לחשוף את הסטודנטים למגוון נושאים הרלוונטיות לעבודתם
3. לאפשר התייחסות לעולמות התוכן של הזקנים ולהנגישם לסטודנטים

מבנה הקורס

- היקף הקורס הוא 2 שעות סמסטריליות
- הקורס יכלול הרצאות עיוניות, דיונים, תרגול והתנסויות אישיות וקבוצתיות ומטלות בית

דרישות הקורס

- קריאת מאמרים רלוונטיים על פי נושא השיעור ולקיחת חלק פעיל במהלך הקורס
- ראיון היכרות עם זקן/ה
- מבחן בסיום הסמסטר

מרכיבי הציון וההערכה:

- בחינה - 80%
- ראיון היכרות - 20%
- ציון עובר: 60

נושאים בהם הקורס יעסוק ורשימת מקורות

* פריטי קריאת חובה לבחינה מסומנים בכוכבית

שיעור 1: מבוא: "נפש בריאה בגוף בריא" בזיקנה- האמנם? עמדות, מיתוסים, התבוננות רפלקטיבית

בר טור, ל. (2005). האתגר שבהזדקנות: בריאות נפשית, הערכה וטיפול. ירושלים: אשל, האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים למען הזקן.

*Clarke, A., & Ross, H. (2003). Seeing the person behind the patient: Enhancing the care of older people using biographical approach. *Journal of Clinical Nursing*, 12, 697-706.

שיעור 2: זוגיות, אינטימיות ומיניות בזיקנה

Henry, R.G., Miller, R.B., & Giarrusso, R. (2005). Difficulties, disagreements, and disappointments in late life marriages. *International Journal of Aging and Human Development*, 61(3), 243-264.

Kingsberg, S.A. (2000). The psychological impact of aging on sexuality and relationships. *Journal of Women's Health & Gender Based Medicine*, 9(1), S-33-S38.

שיעור 3: זוגיות, אינטימיות ומיניות בזיקנה בהקשר של בריאות ומצבי חולי

*Andrew, W.C.(2000). Approaches to taking a sexual history. *Journal of Women's Health & Gender Based Medicine*, 9(1), S-21-S24.

Biggs, S. (1997). Choosing not to be old? Masks, bodies and identity management in later life. *Aging and Society*, 17, 553-570.

Clarke, L. H. (2006). Older women and sexuality: Experiences in marital relationships across the life course. *Canadian Journal of Aging*, 25(2), 129-140.

שיעור 4: דימוי גוף, הפרעות תפקוד מיני, יחסים קונפליקטואליים

*Oberg, P., & Tornstam, L. (1999). Body imager among men and women of different ages. *Aging and Society*, 19, 629-644.

Tunaley, J. R., & Walsh, S. (1999). 'I'm not bad for my age': the meaning of body size and eating in the lives of older women. *Aging and Society*, 19, 741-759.

- 3 -

שיעור 5: זוגיות שנייה בזיקנה

- Davidson, K., & Fennell, G. (2002). New intimate relationships in later life. *Ageing International*, 27(4), 3–10.
- De Jong Gierveld, J. (2002). The dilemma of repartnering: Considerations of older men and women entering new relationships in later life. *Ageing International*, 27(4), 61 – 78.
- Stevens, N. (2002). Re-engaging: New partnerships in late-life widowhood. *Ageing International*, 27(4), 27 – 42.
- Karlsson, S. G., & Borell, K. (2002). Intimacy and autonomy, gender and ageing: Living apart together. *Ageing International*, 27(4), 11 – 26.

שיעור 6: הקירבה למוות וסופיות החיים- המשמעות של לחיות את המוות בחיים

- *רון, פ. (2009). גורמים המנבאים חרדת מוות ומיתה בקרב זקנים בישראל. *גרונטולוגיה*, לו (1), 13-30.
- Rocke, C., & Cherry, K. E. (2002). Death at the end of the 20th century: Individual processes and developmental tasks in old age. *International Journal of Aging and Human Development*, 54(4), 315-333.
- Nilsson, M., Sarvimaki, A., & Ekman, S.L. (2003). The meaning of the future for the oldest old. *International Journal of Aging and Human Development*, 56(4), 345-364.

שיעור 7: בריאות הגוף והנפש והקירבה למוות וסופיות החיים: להיפרד בשלום, עניינים לא פתורים, סליחה ומחילה, הכחשה וחוסר רצון לפגוש את המוות, הפחד מהמוות, אובדן שליטה, דיכאון, מה יזכרו ממני?

- *Nakashima, M., & Canda, E.R. (2005). Positive dying and resiliency in later life: A qualitative study. *Journal of Aging Studies*, 19, 109-125.

שיעור 8: איך לסיים את החיים?

- דורון, י. (2006). בבית ולא במוסד: על הזכות למוות בבית. ירושלים: אשל, האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים למען הזקן.
- *יאול, א. (2008). עקרונות ודילמות אתיות בסוף החיים בגיל המבוגר. *גרונטולוגיה*, ל"ה(3), 83-99.

- 4 -

שיעור 9: מתן משמעות במהלך טיפול תומך (פליאטיבי)

פרנקל, ו. (1970). האדם מחפש משמעות: מבוא ללוגותראפיה : ממחנות המוות אל האכסיסטנציאליזם. תל-אביב: דביר

Barnard, D., Towers, A., Boston, P., & Lambrinidou, Y. (2000). *Crossing over: Narratives of palliative care*. USA: Oxford University Press.

שיעור 10: מצבי דחק ואיום בעלי פוטנציאל טראומטי – התבוננות על קשת המצבים ואפיונם בהקשר לזיקנה

Tedeschi, R. G., & Calhoun, L. G. (2004). A clinical approach to posttraumatic growth. In P. A. Linley & S. Joseph (Eds.), *Positive psychology in practice* (pp. 405-419). Hoboken, NJ: Wiley.

Janoff-Bulman, R. (1992). *Shattered assumptions: Towards a new psychology of trauma*. New York, NY: Free Press.

*Sanders, S., Bowie, S.L., & Bowie, Y.D. (2003). Lessons learned on forced relocation of older adults: The impact of Hurricane Andrew on health, mental health and social support of public housing residents. *Journal of Gerontological Social Work*, 40(4), 23-35.

*Thomas, N.D., & Soliman, H. (2002). Preventable tragedies: Heat disaster and the elderly. *Journal of Gerontological Social Work*, 38 (4) 53-66.

בכנר, י., כרמל, ש., ושגיא, ד. (2007). בריאות פיזית ומשאבים פסיכולוגיים: השוואה בין ניצולי שואה תחת המשטר הנאצי לבין ניצולי מחנות העבודה תחת המשטר הסובייטי. *גרונטולוגיה, ל"ד*(3), 63-78.

שיעור 11-12: התערבות בשעת משבר: אוטונומיה מול תלות, פגיעות וחוסר אוניס, ראקטיבציה של מצבים טראומטיים, אובדן חיים

*הנטמן, ש., סולומון, ז. והורן, י. (2002). השפעתה של חשיפה חוזרת לאירועים טראומטיים: התמודדותם של ניצולי שואה עם הזיקנה. *גרונטולוגיה, כ"ט*(3), 11-36.

*רון, פ. (2010). השפעת מלחמת לבנון השנייה על חרדת המוות והמיתה בקרב זקנים בצפונה של מדינת ישראל. בתוך פ. עזיזה, נ. נחמיאס ומ. כהן (עורכים), *שירותי רווחה, בריאות וחינוך בשעת חירום: לקחים ממלחמת לבנון השניים השנייה* (עמ' 199-210). חיפה: פרדס.

פרילוצקי, ד., לבנשטיין, א., רפפורט, ב., והלפרין, ד. (2010). ניצולי שואה זקנים בישראל תחת אש מלחמת לבנון השנייה והפגזת עוטף עזה: צרכים, קשיים ומאפיינים ייחודיים. בתוך פ. עזיזה, נ. נחמיאס ומ. כהן (עורכים), *שירותי רווחה, בריאות וחינוך בשעת חירום: לקחים ממלחמת לבנון השניים השנייה* (עמ' 211-228). חיפה: פרדס.

Chung, I. (2003). The impact of the 9/11 attacks on the elderly in NYC Chinatown: Implications for culturally relevant services. *Journal of Gerontological Social Work*, 40(4), 37-53.

- 5 -

שיעור 13: סיכום- התבוננות רפלקטיבית – אני והזקן

Neumann, D. A., & Gamble, S. J. (1995). Issues in the professional development of psychotherapists: Counter-transference and vicarious traumatization in the new trauma therapist. *Psychotherapy*, 32, 341-347.

בנד-וינטרשטיין, ט. וקורן ח. (2010). מי מטפל במטפל? מבט רטרוספקטיבי של עובדי קשישים על מציאות משותפת במלחמה. בתוך פ. עזיזה, נ. נחמיאס ומ. כהן (עורכים), **שירותי רווחה, בריאות וחינוך בשעת חירום: לקחים ממלחמת לבנון השניים השנייה** (עמ' 229-245). חיפה: פרדס.